DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6K(135).19
УДК 615.8-051

Закаляк Н.Р.
Кандидат медичних наук, доцент,
завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, м. Дрогобич
Герасименко О.С.
Кандидат наук з фізичного виховання і спорту
доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, м. Дрогобич

ІСТОРИЧНІ ВІХИ ТА КОНЦЕПЦІЇ ПАРАДИГМИ ЕРГОТЕРАПІЇ – КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ ПРОФЕСІЇ

Стаття присвячена проблемі підготовки фахівців з ерготерапії для сфери реабілітації в галузі охорони здоров'я України. Досвід європейських країн, де ерготерапія, як професія вже існує багато десятиліть, неодмінно треба використовувати у процесі підготовки бакалаврів з ерготерапії в Україні. Вивчення іноземного науково-практичного досвіду показує, що чільне місце в навчальному контенті бакалаврських освітніх програм з ерготерапії належить базовим знанням, які є необхідними для ерготерапевтичних професій. Розуміння витоків ерготерапії сприяє створенню систематизованої бази для теорії та практики в галузі, кращому розумінню студентами різних спеціалізацій в ерготерапії і сучасної ситуації. Значна увага в системі базових знань приділяється також концепції парадигми ерготерапії, професійному мисленню, як важливій навичці ерготерапевта, та основам науки про заняттєву активність.

Ключові слова: *ерготерапія, парадигма ерготерапії, заняттєва активність, клінічні міркування, заняттєва наука.*

Zakaliak Natalia, Herasymenko Oleksandr. Historical milestones and concepts of the occupational therapy paradigm are the key to understanding the profession. *The article is devoted to the problem of training occupational therapy specialists for the field of rehabilitation in the sphere of health care in Ukraine. The experience of European countries, where occupational therapy as a profession has existed for many decades, must be used in the training of bachelors in occupational therapy in Ukraine. The study of foreign scientific and practical experience shows that a prominent place in the educational content of bachelor's degree programs in occupational therapy belongs to the basic knowledge that is necessary for occupational therapy professions. Understanding the historical origins of occupational therapy contributes to the creation of a systematic basis for theory and practice in the field, a better understanding by students of different specializations in occupational therapy and the current situation. Considerable attention in the system of basic knowledge is also paid to the concept of the occupational therapy paradigm, professional reasoning as an important skill of the occupational therapist, and the basics of the science of occupational activity. Throughout the history of occupational therapy, therapeutic exercise has been the common core of various approaches to intervention. The use of occupational activity as a therapeutic method is the essence of the profession of occupational therapy. Occupational therapy and occupational science are closely linked: occupational science studies activity, and occupational therapy embodies it. All over the world, occupational therapy is a separate science-based profession and occupational therapists strive to maintain and develop this status of the profession in the future.*

Key words: *occupational therapy, occupational therapy paradigm, occupation, clinical reasoning, occupational science.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Невід'ємною складовою сучасної системи реабілітації у світі є ерготерапія, яка швидкими темпами сьогодні розвивається в Україні. Цьому процесу сприяє багато факторів, серед яких невпинне збільшення категорій осіб, які потребують ерготерапевтичної допомоги, процеси реформування галузі охорони здоров'я і визнання професії ерготерапевта на державному рівні, розвинута мережа закладів вищої освіти, які проводять підготовку бакалаврів і магістрів з фізичної терапії та ерготерапії.

Низка закладів вищої освіти в Україні пропонують спільні ступені бакалавра з фізичної терапії та ерготерапії. Проте в жодному з університетів немає бакалаврської освітньої програми з ерготерапії, яка б відповідала Мінімальним стандартам Всесвітньої федерації ерготерапевтів (WFOT). Як результат щороку збільшується кількість випускників з дипломом бакалавра з фізичної терапії та ерготерапії, але часто вони не мають необхідної підготовки та чіткого розуміння практики ерготерапії, заснованої на наукових доказах. Водночас, потреба у добре підготовлених фахівцях з ерготерапії в Україні висока, позаяк значна частина населення України зіштовхуючись з фізичними, психічними або соціальними викликами, які лише посилюються в умовах сьогодення, потребує ерготерапевтичної допомоги.

Тому, перед ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців з ерготерапії для реабілітаційної сфери в галузі охорони здоров'я, стоїть важливе завдання - створити такий навчальний контент, який озброїть студента базовими теоретичними знаннями, що уможливить краще зрозуміти виклики, сильні сторони, наявні можливості та обмеження своїх пацієнтів/клієнтів, а відтак і обсяг ерготерапевтичної практики. Адже тільки практика на основі теоретичних концепцій забезпечує високу якість надаваних ерготерапевтичних послуг.

Робота виконана в рамках реалізації плану науково-дослідної роботи кафедри фізичної терапії, ерготерапії навчально-наукового інституту фізичної культури і здоров'я Дрогобицького державного педагогічного університету імені

Івана Франка на 2019-2023 рр на тему "Новітні технології у сфері фізичної реабілітації осіб з обмеженнями життєдіяльності для досягнення і підтримання оптимального рівня їх функціонування".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ерготерапія – це професія з давньою історією, яка продовжує розвиватися, набираючи все більше ознак ідентичності. Елеанор Кларк Слагл, з чиїм іменем пов'язано відкриття першої офіційної школи ерготерапії в Чикаго і значний вплив на концепції професійної діяльності ерготерпевтів в Америці, вважала, що професія ерготерапевта у 21 столітті буде процвітати, позаяк вона є надважливою для здоров'я людини і гнучкою, залежно від її потреб [17].

У складі міждисциплінарної команди практикуючі ерготерапевти відіграють чітку роль, визначену унікальними знаннями про вплив звичок і повсякденної діяльності на здоров'я та благополуччя людини [13]. Ерготерапевтам важливо зрозуміти природу заняттєвої ідентичності клієнтів (хто вони є і ким би хотіли бути), а також виконання ними певного виду діяльності або заняття. Ерготерапевти вживають заходів, щоб зменшити впливи на стан клієнта та максимізувати здатність кожного клієнта брати участь у важливих щоденних видах діяльності [15].

За даними Всесвітньої Федерації Ерготерапевтів (World Federation of Occupational Therapists - WFOT), загальна кількість практикуючих ерготерапевтів у країнах, що є членами організації, в 2020 році становила 580 000 осіб. Найбільша кількість ерготерапевтів у США (136 483), в Японії (94 255), у Німеччині (59 000). Україна, на жаль, у цій статистиці займає найнижчі щаблі (30 осіб), що підкреслює актуальність розвитку ерготерапевтичної служби в нашій державі на основі сучасного міжнародного досвіду [21].

Питання підготовки фахівців з фізичної терапії та ерготерапії в закладах вищої освіти України та за рубежем відображені у працях багатьох науковців: Багрій І. П. (2016) [1], Кравчук Л. С. (2017) [3], Мордвінова І. (2018) [10], Москаленко Б. М. (2018) [11], Пустовойт Б. А. (2017) [12], Кукса Н.В. (2018) [4], Беспалова О. (2020) [2], Мазепа М.А. (2017, 2020) [8, 7], Лянна О. (2020) [6], Купрієнко О. (2020) [5] та інші. Більшість авторів розкривають зміст ерготерапії, сфери діяльності і кваліфікаційні характеристики фахівців з ерготерапії [10, 7, 11, 12], аналізують і порівнюють освітні програми підготовки фізичних терапевтів та ерготерапевтів у вітчизняних та іноземних ЗВО в частині кількості кредитів, розподілу теоретичних і практичних годин, тривалості навчання [10]. В окремих працях наводяться переліки блоків освітніх компонентів, які формують основу професійної компетентності фахівців з ерготерапії [4], професійні компетентності майбутніх ерготерапевтів та методи їх оцінки [2, 8, 5], історичні моменти становлення ерготерапії в світі [7, 11]. Мангушева О. (2015) акцентує увагу на тому, що на етапі розвитку і становлення ерготерапії неможливо обійтися без україномовного понятєво-термінологічного апарату, який сприятиме розвитку наукових досліджень в галузі ерготерапії та унікальному шляху розвитку професії в Україні [9].

Формування мети статті (постановка завдання). З'ясувати важливість окремих елементів базових знань у професійній підготовці фахівців з ерготерапії.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури, документальних, інтернет-ресурсних та інших джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення іноземного науково-практичного досвіду показує, що чільне місце в навчальному контенті бакалаврських освітніх програм з ерготерапії належить базовим знанням. Розуміння витоків ерготерапії сприяє створенню систематизованої бази для теорії та практики в галузі. Значна увага в системі базових знань приділяється також концепції парадигми ерготерапії, професійному мисленню, як важливій навичці ерготерапевта, та основам науки про заняттєву активність.

Перегляд історії професії дає можливість зрозуміти напружені моменти, які ерготерапевти повинні пояснити, а також поділитися своїм унікальним поглядом щодо своїх клієнтів з іншими професіоналами. Історія ерготерапії дає уявлення про те, як вирішити нові клінічні виклики та дати можливість професії еволюціонувати [15]. Аналіз історичних етапів розвитку ерготерапії показує, що в минулому столітті відбулися серйозні зміни в ерготерапії. На початку XX століття ерготерапія базувалася на цілісному погляді на людину, на основі "морального поводження" (moral treatment), яке склалося в психіатрії та зосереджувалося на щоденних заняттях, на гуманному підході до людей, у яких рівність відіграє головну роль, і яке було визнано центральним філософським підґрунтям для ерготерапії (E. Duncan, 2020). У тридцяті роки минулого століття ерготерапія потрапила під вплив медичного мислення і підхід «здорового стану духу» вже не приймався, а від ерготерапії вимагали "наукового обґрунтування". Протягом 1940-1960 років в ерготерапії набув популярності "редукціоністський погляд", який після другої світової війни трансформувався в так звану "біомедичну модель". Ерготерапія почала розробляти методи лікування, засновані на редукціоністських принципах: кінезіологічному, ортопедичному, неврологічному. У цей період все менше наголошувалося на використанні різних видів діяльності: панували наука, технології і ерготерапевти приділяли мало уваги вивченню заняттєвої діяльності як терапевтичного засобу. Діяльність була адаптована таким чином, що її можна було використовувати в рамках біомеханічних теорій відновлення функції м'язів і суглобів. "Редукціоністське мислення" призвело до того, що професія втратила свою феноменологічну спрямованість і приблизно в 1970 р. вступила в кризу. Все більше ерготерапевтів почали усвідомлювати, що втрачають з виду коріння професії, тобто важливість заняттєвої діяльності для здоров'я. Kielhofner (1985) виступає із закликом залишити "редукціоністську модель" (бачити людину як машину, яку можна відремонтувати) і знову дивитись на людину як на біопсихосоціальну одиницю. Він розглядає людину як відкриту систему у взаємодії зі своїм оточенням і заявляє, що мова йде не стільки про діяльність людини, скільки про ролі та завдання, які вона виконує у житті. Діяльність стає значущою для людей, коли вона пов'язана з ролями та завданнями [16].

В останні десятиліття в ерготерапії все більше зростає інтерес до терапії, заснованої на заняттях, в якій основним акцентом є історія, суб'єктивний досвід клієнта про його щоденну діяльність. Люди почали розуміти обмеження редукціонізму, який не відповідає на питання, наприклад, як люди можуть адаптуватися до абсолютно нових умов життя. Люди знову почали замислюватися про цінності та норми професії, і цей процес все ще триває [15, 20]. Процес зміни

парадигми ерготерапії з плином часу можна відобразити схематично (рис. 1):

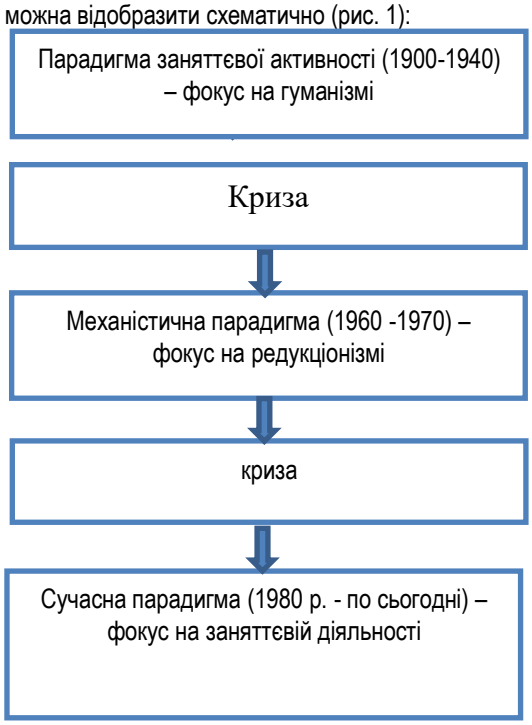

Рис. 1. Процес зміни парадигми ерготерапії з плином часу.

З наведеного бачимо, що протягом всієї історії ерготерапії терапевтичне заняття було загальним стрижнем різних підходів до втручання. Хоча кожна з багатьох минулих та сучасних моделей практики має різні точки зору, загальним фактором є синтез заняттєвих форм, призначених для отримання значущих та цілеспрямованих результатів виконання заняттєвої активності. Заняттєвий синтез є важливим актом ерготерапевта. Необхідно, щоб ерготерапевти підтверджували силу терапевтичного заняття шляхом досліджень, що вивчають основні принципи професії. Ерготерапевтів також закликають використовувати цей термін у взаємодії з реципієнтами ерготерапевтичних послуг, колегами-медиками [17].

У всьому світі ерготерапія є окремою науково обґрунтованою професією і ерготерапевти прагнуть підтримувати і розвивати такий статус професії й надалі. Ці прагнення та сподівання досягти досконалості підтверджуються клінічними або професійними міркуваннями, описи яких надає Duncan E. (2020). Клінічні міркування - це процес, при якому клініцист, взаємодіючи з клієнтами, членами міждисциплінарної команди, родичами/опікунами пацієнтів, структурує значення, цілі та стратегії управління здоров'ям на основі клінічних даних, вибору клієнта та професійних суджень і знань. В ерготерапії клінічне міркування можна визначити як рефлексивне мислення, пов'язане із залученням до пацієнтоорієнтованої професійної практики. На думку Duncan E. (2020), воно включає мислення, що виникає під час планування і проведення процесу реабілітації з пацієнтом [15]. Застосовуючи клінічні міркування, ерготерапевти створюють заняттєвий профіль пацієнта/клієнта, який дає змогу визначити пріоритети допомоги та виявити перешкоди для заняттєвої активності і запланувати втручання [19].

До моделей клінічного міркування належать такі види [15]:

- наративне міркування базується на феноменологічному підході до розуміння людини і передбачає розповідь та створення історії. Акцент робиться на розумінні значення хвороби для людини та її переживання;
- етичне міркування супроводжує аналіз моральної дилеми, у якій одне моральне переконання або дія суперечить іншому, після чого генеруються можливі вирішення та обираються дії, які необхідно вжити;
- наукові міркування базуються на біомедичному підході. Тут можна виокремити діагностичні та процедурні міркування, де діагностичні міркування є основою для процедурних. Процедурні міркування включають систематичний збір даних, формування гіпотез та їх перевірку, а також міркування, що лежать в основі втручань. Відправною точкою є медичний стан, хвороба чи функціонування;
- інтерактивне міркування використовується для залучення людини до терапії, розгляду найкращого підходу до спілкування з нею, для розуміння того, ким є ця особистість і розуміння проблеми з її точки зору, для індивідуалізації терапії, зняття напруги за допомогою гумору, встановлення спільного з клієнтом плану дій, розуміння результатів та контролю за перебігом реабілітаційного процесу;
- умовні міркування ерготерапевт використовує тоді, коли думає про стан людини і про те, які зміни будуть зумовлені участю в терапевтичному процесі. Цей тип міркувань використовують, коли намагаються зрозуміти, що саме має значення для людини в її соціальному та культурному світі;
- прагматичні міркування – це міркування, пов'язані з особистим, організаційним, політичним та економічним контекстом [16].

Ерготерапія та заняттєва наука тісно пов'язані між собою: заняттєва наука вивчає діяльність, а ерготерапія втілює її. Вперше заняттєва наука була визначена Єрксою та її колегами як "вивчення людини як заняттєвої істоти, включаючи потребу в заняттях, здатність виконувати певну діяльність та організовувати повсякденні справи у

навколишньому середовищі протягом усього життя" [22]. Заняттєву науку вперше було обговорено на зібранні Національним товариством сприяння ерготерапії у 1917 році [15]. Заняттєва наука займається подальшим поглибленням нашого розуміння людей як заняттєвих істот та взаємозв'язку між трудовою діяльністю та здоров'ям. Заняттєва наука продовжує надавати корисну інформацію про фактори, що полегшують та гальмують можливість особистостей досягати та підтримувати здоров'я шляхом заняттєвої активності. Крім того, заняттєва наука пояснює нові концепції, такі як соціальна інтеграція та заняттєва справедливість, які потребують подальшого наукового розвитку щодо їхнього найефективнішого втілення на практиці [20, 14].

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Активний розвиток ерготерапії в Україні актуалізує проблему підготовки фахівців з ерготерапії. Одним із шляхів вирішення проблеми є використання досвіду європейських країн, де ерготерапія, як професія вже існує багато десятиліть. Бакалаврські освітні програми, за якими проводиться підготовка фахівців з ерготерапії, повинні мати такий навчальний контент, який базується: на знаннях історії ерготерапії, позаяк вона допомагає зрозуміти сучасну ситуацію; на концепції парадигми ерготерапії, яка змінюється упродовж розвитку суспільства; на розумінні професійного мислення, як важливої навички ерготерапевта; на основах науки про заняттєву активність. Базові теоретичні знання уможливлюють краще зрозуміти зміст і обсяг ерготерапевтичної практики.

Перспективи розвідок у цьому напрямку вбачаємо у подальшому вивченні досвіду підготовки ерготерапевтів у закладах вищої освіти Бельгії та Португалії з метою створення освітньої програми з ерготерапії для бакалаврського рівня вищої освіти відповідно до Мінімальних Стандартів Світової Федерації Ерготерапевтів (WFOT) та подальшого її схвалення у WFOT.

Література

1. Багрій І. П. Професійна підготовка майбутніх заняттєвих терапевтів в університетах Канади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед.наук : 13.00.04 / Переяслав-Хмельницький, 2016. 21 с.

2. Беспалова О., Закаляк Н., Колесник Г, Сітовський А., Савчук І. Модель формування деонтологічної готовності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії до здійснення професійної діяльності. Український журнал медицини, біології та спорту. 2020. № 6 (28). Том 5. С. 308-316.

3. Кравчук Л. С. Фізична терапія, ерготерапія: тлумачення професійної діяльності. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2017. №13. С. 37–40.

4. Кукса Н.В., Кудрявець Ю.С. Професійна підготовка майбутніх фахівців з ерготерапії в Сполучених Штатах Америки. Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі: матеріали І Всеукр. дист. наук.-практ. інт.-конф. 22 берез. 2018. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2018. С. 40-48.

5. Купрієнко О. Аналіз сучасного стану та проблем ерготерапії військовослужбовців збройних сил України постраждалих в результаті бойових дій. Український журнал медицини, біології та спорту. 2020. № 4 (26). Том 5. С. 36 – 43.

6. Лянна О. Компоненти формування професійної компетентності фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2020. №. 1 (99). С.135-143.

7. Мазепа М.А. Сучасна парадигма ерготерапії. Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. 2017. Випуск 25-26. С. 174 – 180.

8. Мазепа М. А., Тиравська О. І., Івасик Н. О., Бас О. А. Підготовка ерготерапевтів в Україні: компетентності та критерії їх оцінювання (Досвід французької школи). Український журнал медицини, біології та спорту. 2020. № 5 (27). Том 5. С. 285-292.

9. Мангушева О.О. Заняттєва активність та її компоненти: визначення ключових термінів ерготерапії як окремої науково обґрунтованої професії. Спортивна медицина і фізична реабілітація. 2018. № 2 С. 54 - 61.

10. Мордвінова І., Ольховик А. Підготовка студентів спеціальності "Фізична терапія" та "Ерготерапія" в країнах Європи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 1 (75). С. 152-161.

11. Москаленко Б. М., Котелевський В. І. Професійна діяльність ерготерапевта в сфері охорони здоров'я. Здоров'я людини в сучасному культурно-освітньому просторі: матеріали І Всеукр. заочної наук.-практ. інтернет-конф. 22 берез. 2018. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2018. С. 68–75.

12. Пустовойт Б. А., Пустовойт К. Б. Сучасні погляди ерготерапії. Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології. 2017. № 1. С. 64–69.

13. Pamela Roberts, Michelle E. Farmer, Amy Jo Lamb, Sherry Muir, Carol Siebert. The Role of Occupational Therapy in Primary Care. American Occupational Therapy Association. American Journal of Occupational Therapy. November/ December 2014. № 68 (Suppl. 3). P. 25–S33. URL: http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.686S06

14. Clark F. A, Parham D., Carlson, M. E., Frank G., Jackson j., Pierce D., Wolfe R. J., & Zemke, R. Occupational science: Academic innovarion in rhe service of occuparional rherapy's future. American Journal o/Occupational Tberapy. 1991. №45. P. 300-310.

15. Edward A.S. Duncan. Foundations for Practice in Occupational Therapy. London: Elsevier. 2020. 217 p.

16. Kielhofner, G. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. F.A. Davis Company. 2007.

17. Nelson D. L. Why the profession of occupational therapy will flourish in the 21st century. The 1996 Eleanor Clarke Slagle Lecture. The American journal occupational therapy: official publication of the American Occupational Therapy Association. Jan 1997. Vol. 51, № 1. P. 11-24. DOI:10.5014/ajot.51.1.11. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8978859/

18. Pizzi, A., Richards, L. Promoting Health, Well-Being and Quality of Life in Occupational Theramy: A Commitment to a Paradigm Shift for the Next 100 years. The American Journal of Occupational Therapy. 2017, July/August. № 71(4).

19. Rondalyn Whitney. The Occupational Profile as a Guide to Clinical Reasoning in Early Intervention: A Detective's

Tale. Continuing Education Article. Article code CEA0419 April 2019 URL:https://myaota.aota.org/shop_aota/product/CEA0419

20. Townsend, E., & Polatajko, H. (2007). Enabling Occupation II : Advancing an occupation therapy vision for health, wellbeing and justice through occupation. Ottawa: CAOT Publishers. 2007.

21. World Federation of Occupational Therapists [Електронний ресурс]. – (1994). URL: https://www.wfot.org/

22. Yerxa, E. J. Dreams, dilemmas, and decisions for occupariondl rherapy practice in a new millennium: An American perspective. American Joumal of Occupational Therapy. 1994. № 48. P. 586-589.

References

1. Bahriy, I. (2016) Extended abstract of PhD dissertation (Theory and methods of vocational education) Vernadsky National Library of Ukraine, Kiev. (in Ukrainian).

2. Bespalova, O., Zakalyak, N., Kolesnyk, H, Sitovs'kyy, A., Savchuk I. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (6(28), 308-316. (in Ukrainian).

3. Kravchuk, L. (2017). Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu "Ukrayina", (13), 37–40. (in Ukrainian).

4. Kuksa, N., Kudryavets', YU. (2018) Zdorov"ya lyudyny v suchasnomu kul'turno-osvitn'omu prostori. Proceedings of the Conference, Sumy, March 22, 2018. (pp. 40-48). Sumy: VNLU. (in Ukrainian).

5. Kupriyenko, O. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (4 (26), 36 – 43. (in Ukrainian).

6. Lyanna, O. (2020). Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu, 1 (99), 135-143. (in Ukrainian).

7. Mazepa, M. (2017). Visnyk Prykarpat·s'koho universytetu. Fizychna kul'tura, (25-26), 174 – 180. (in Ukrainian).

8. Mazepa, M., Tyravs'ka, O., Ivasyk N., Bas O. (2020). Ukrayins'kyy zhurnal medytsyny, biolohiyi ta sportu, 5 (5 (27), 285-292. (in Ukrainian).

9. Manguševa, O. (2018). Sportyvna medytsyna i fizychna reabilitatsiya, (2), 54 - 61. (in Ukrainian).

10. Mordvinova, I., Ol'khovyk, A. (2018). Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi, (1 (75), 152-161. (in Ukrainian).

11. Moskalenko, B., Kotelevs'kyy, V. (2018) Zdorov"ya lyudyny v suchasnomu kul'turno-osvitn'omu prostori. Proceedings of the Conference, Sumy, March 22, 2018. (pp. 68–75). Sumy: VNLU. (in Ukrainian).

12. Pustovoyt, B., Pustovoyt, K. (2017). Fizychna reabilitatsiya ta rekreatsiyno-ozdorovchi tekhnolohiyi, (1), 64–69. (in Ukrainian).

13. Pamela Roberts, Michelle E. Farmer, Amy Jo Lamb, Sherry Muir, Carol Siebert. The Role of Occupational Therapy in Primary Care. American Occupational Therapy Association. American Journal of Occupational Therapy. November/ December 2014. № 68 (Suppl. 3). P. 25–S33. URL: http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.686S06

14. Clark F. A, Parham D., Carlson, M. E., Frank G., Jackson j., Pierce D., Wolfe R. J., & Zemke, R. Occupational science: Academic innovarion in rhe service of occuparional rherapy's future. American Journal o/Occupational Tberapy. 1991. №45. P. 300-310.

15. Edward A.S. Duncan. Foundations for Practice in Occupational Therapy. London: Elsevier. 2020. 217 p.

16. Kielhofner, G. Conceptual Foundations of Occupational Therapy. F.A. Davis Company. 2007.

17. Nelson D. L. Why the profession of occupational therapy will flourish in the 21st century. The 1996 Eleanor Clarke Slagle Lecture. The American journal occupational therapy: official publication of the American Occupational Therapy Association. Jan 1997. Vol. 51, № 1. P. 11-24. DOI:10.5014/ajot.51.1.11. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/8978859/

18. Pizzi, A., Richards, L. Promoting Health, Well-Being and Quality of Life in Occupational Theramy: A Commitment to a Paradigm Shift for the Next 100 years. The American Journal of Occupational Therapy. 2017, July/August. № 71(4).

19. Rondalyn Whitney. The Occupational Profile as a Guide to Clinical Reasoning in Early Intervention: A Detective's Tale. Continuing Education Article. Article code CEA0419 | April 2019 URL: https://myaota.aota.org/shop_aota/product/CEA0419

20. Townsend, E., & Polatajko, H. (2007). Enabling Occupation II : Advancing an occupation therapy vision for health, wellbeing and justice through occupation. Ottawa: CAOT Publishers. 2007.

21. World Federation of Occupational Therapists [Електронний ресурс]. – (1994). URL: https://www.wfot.org/

22. Yerxa, E. J. Dreams, dilemmas, and decisions for occupariondl rherapy practice in a new millennium: An American perspective. American Joumal of Occupational Therapy. 1994. № 48. P. 586-589.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.6К(135).20
УДК 796.015.134/136:796.332

Карпа І.,[1] Ріпак І.,[1] Огерчук О.[2]
[1]кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів
[2]викладач
Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського, м. Львів

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТІВ З УРАХУВАННЯМ ЗОН ІГРОВОГО ПОЛЯ

Результати аналізу показників техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в умовах змагальної діяльності дозволили встановити питому вагу виконання окремих технічних прийомів. Встановлено, що кожна ігрова зона характеризується певними особливостями виконання техніко-тактичних дій. Ці особливості обумовлені, з